

ЕКСПЕРТНІ ВИСНОВКИ
акредитаційної експертизи
спроможності Хмельницького національного університету проводити
освітню діяльність з підготовки фахівців першого (бакалаврського)
освітнього рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні
відносини»

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 751-А від 14.04.2017 р. «Про проведення акредитаційної експертизи», відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001р., № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» створено експертну комісію Міністерства освіти і науки України у складі:

голови комісії:

Сіденко Світлани Володимирівни – доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Національного авіаційного університету;

члена комісії:

Отенко Ірини Павлівни – доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

У період з 19 по 21 квітня 2017 року розглянула подані матеріали та провела перевірку на місці діяльність Хмельницького національного університету щодо підготовки фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» і встановила наступне:

1. Загальна характеристика Хмельницького національного університету, напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

Хмельницький національний університет – найбільший на Поділлі сучасний навчальний заклад, який готує фахівців з 20-ти галузей знань і проводить навчальну, методичну, наукову та виховну роботу.

Місія діяльності університету полягає у якісному задоволенні потреб населення в освітніх послугах найвищого рівня, забезпеченні підприємств, установ та організацій країни кваліфікованими кадрами, всебічному розвитку людини як особистості завдяки системному використанню в навчально-виховному процесі передових освітніх технологій.

Хмельницький національний університет, як вищий навчальний заклад, був створений на базі філії Українського поліграфічного інституту ім. І.Федорова наказом Мінвузу УРСР від 29 вересня 1967 року № 593 з початковою назвою Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування. Основне

завдання його на той час полягало в підготовці висококваліфікованих фахівців для підприємств системи побутового обслуговування населення за спеціальностями: економіка і організація побутового обслуговування; машини і апарати легкої промисловості; хімічна технологія і обладнання опоряджувального виробництва; технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти.

На кінець восьмидесятих років інститут перетворився у багатoproфільний вищий навчальний заклад, оскільки здійснював підготовку спеціалістів для широкого спектру галузей народного господарства, таких як машинобудування, легка промисловість, радіотехнічна і електронна галузі та побутове обслуговування населення. 4 червня 1989р. наказом Мінвузу УРСР № 174 Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування був перейменований у Хмельницький технологічний інститут (ХТІ).

Специфіка діяльності інституту, його значення для Подільського регіону, стан матеріально-технічної бази, кадрове та навчально-методичне забезпечення навчального процесу, наукова діяльність дозволили акредитувати ХТІ за IV рівнем акредитації (рішення колегії МОУ від 30.06.1994р., протокол № 10). Постановою кабінету Міністрів України від 29.08.1994р. № 592 на його базі створено Технологічний університет Поділля (м. Хмельницький).

Згідно розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.12.2003р. Технологічний університет Поділля був реорганізований у Хмельницький державний університет, а вже 21.08.2004р. Указом Президента №54/2004 Хмельницькому державному університету було надано статус національного.

За роки свого існування Хмельницький національний університет (ХНУ) став відомим центром підготовки висококваліфікованих фахівців, в його стінах підготовлено більше 50 тисяч фахівців із вищою освітою.

Університет перебуває у державній власності і підпорядкований Міністерству освіти і науки України.

ХНУ є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в банку, гербову печатку із своєю назвою і може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і мати обов'язки. Університет у встановленому порядку може створювати навчальні та навчально-науково виробничі комплекси, які є добровільними об'єднаннями.

ХНУ – багатoproфільний вищий навчальний заклад, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти за освітніми рівнями: перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий). Освітня діяльність спрямована на вивчення широкого спектра гуманітарних, технічних, економічних, природничих, соціальних напрямів науки, техніки. В університеті здійснюються фундаментальні та прикладні наукові дослідження, створені науково-методичні центри, є розвинута інфраструктура навчальних,

наукових і науково-виробничих підрозділів, створений відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, культурно-просвітницької діяльності. В університеті діє аспірантура і докторантура. Іntenсивно розвивається міжнародне співробітництво.

У 2016 році згідно з консолідованим рейтингом ВНЗ, що базується на ТОП–200 Україна, Scopus та Webometrics, проведеним серед 269 вишів України, Хмельницький національний університет посів 35 місце.

Університет володіє всім комплексом науково-методичного забезпечення, визначеним Міністерством освіти і науки України, необхідним для ефективного функціонування університету: стандартами вищої освіти, освітніми програмами, навчальними планами, навчальними програмами з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програмами всіх видів практик; підручниками і навчальними посібниками; інструктивно-методичними матеріалами до самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін; контрольними завданнями; контрольними роботами з навчальних дисциплін; методичними матеріалами для державної атестації.

В університеті розроблено освітні програми підготовки бакалаврів, магістрів, докторів філософії за принципами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) в контексті Європейського простору вищої освіти.

Університет здійснює підготовку фахівців у відповідності до діючої ліцензії за 46 напрямками базової вищої освіти та за 50 спеціальностями з 20 галузей знань. Магістратура функціонує із 46 спеціальностей.

Ректор Хмельницького національного університету – Скиба Микола Єгорович, 1950 року народження очолює університет з 2001 року.

Скиба Микола Єгорович – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент національної академії педагогічних наук України (2010р.), заслужений працівник народної освіти, кавалер ордена «За заслуги» III ст., лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2014р.), академік Української технологічної академії, Міжнародної академії інформатизації, Української академії економічної кібернетики.

Хмельницький національний університет є інтегрованим комплексом навчальних структурних підрозділів різних рівнів і статусів. Навчальний процес забезпечують 45 кафедр (з них 38 випускових), що входять до складу семи факультетів: економіки і управління, гуманітарно-педагогічний, інженерної механіки, програмування та комп'ютерних і телекомунікаційних систем, технологій та дизайну, міжнародних відносин, заочно-дистанційного навчання.

В структурі університету функціонують також: наукова бібліотека з фондом понад 610 тис. примірників навчальної, наукової та довідкової літератури; інформаційно-комп'ютерний центр; навчально-методичний відділ; відділ навчально-виховної роботи, відділ ліцензування, акредитації та підготовки документів про

вищу освіту, відділ міжнародних зв'язків, відділ аспірантури та докторантури, цент культури і естетичного виховання студентів, центр інформаційного менеджменту та працевлаштування випускників, відділ технічних засобів навчання, відділ інформаційно-технічного забезпечення, планово-фінансовий відділ, відділ матеріально-технічного забезпечення, центр підвищення кваліфікації, післядипломної освіти; редакційно-видавничий відділ; науково-дослідна частина, дослідно-експериментальна база; інститут трибології і трибологічного матеріалознавства; регіональний інформаційно-інноваційний центр з енергозбереження; міжкафедральна навчальна науково-експериментальна лабораторія; господарський відділ; студентське містечко, що об'єднує 5 гуртожитків (2309 місць); їдальня, кафе, буфети, медичні пункти, водна та спортивна база.

Контингент студентів університету становить 7624 особи, у т.ч. 5108 осіб за денною формою навчання, 1530 осіб за заочною формою навчання і 825 осіб за дистанційною формою навчання; за програмами другої вищої освіти (перепідготовка) навчається 161 особа за 13 спеціальностями.

Навчальний процес і наукову діяльність університету забезпечують 79 докторів наук, професорів (у т.ч. 72 особи – на постійній основі), 436 кандидатів наук, доценти (422 – на постійній основі), серед яких 2 заслужених діяча науки і техніки України та 6 заслужених працівників народної освіти України, член-кореспондент НАН України, член-кореспондент НАПН України, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки, заслужений художник України, заслужений винахідник України, заслужений працівник фізкультури і спорту України, 2 заслужених тренера України, заслужений діяч мистецтв України, заслужений артист України, 3 члени Національної Спілки художників України, член Спілки художників України.

Університет розміщений у 9-ти навчальних та науково-виробничих корпусах. Загальна площа всіх будівель навчального закладу становить 81675,05 кв.м, з них навчальних – 49897,05 кв.м. забезпеченість приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів для фактичного контингенту студентів становить 8,2 кв.м при навчанні у дві зміни.

У найближчі роки цей показник зросте з огляду на введення в дію навчального корпусу площею 9000 кв.м.

ХНУ здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту» інших законодавчих та нормативних актів, рекомендацій та наказів Міністерства освіти і науки України, а також відповідно Статуту ХНУ.

Комісією перевірено документи, що підтверджують основні показники, які характеризують Хмельницький національний університет, представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Загальні показники розвитку Хмельницького національного університету

№ п/п	Показник	Значення показника
1	Рівень акредитації ВНЗ	IV
2	Кількість ліцензованих спеціальностей	50 (діюча ліцензія) 21 (накази МОНУ, у т.ч. 14 – за третім (освітньо- науковим) рівнем)
3	Кількість спеціальностей, акредитованих за освітніми рівнями: першим (бакалаврським) рівнем другим (магістерським) рівнем	39 42
4	Контингент студентів на всіх курсах навчання <ul style="list-style-type: none"> • на денній формі навчання • на інших формах: <ul style="list-style-type: none"> - заочна - дистанційна - перепідготовка 	7624 5108 1530 825 161
5	Кількість факультетів	7
6	Кількість кафедр	45
7	Кількість співробітників (всього) <ul style="list-style-type: none"> • у т.ч. науково-педагогічних 	1248 603
8	Серед них: <ul style="list-style-type: none"> • докторів наук, професорів, осіб/ % • кандидатів наук, доцентів, осіб/ % • викладачів вищої категорії, осіб/ % 	72 / 12 % 422 / 70 % -
9	Загальна площа приміщень (будівлі), (м ²) Загальна навчальна площа приміщень (будівлі), (м ²)	81675,05 49897,05
10	Загальний обсяг державного фінансування (тис.грн.), у т.ч. наукова діяльність (тис.грн.)	83407,5 3764,2
11	Кількість посадкових місць в читальних залах	450
12	Кількість робочих місць з ПЕОМ для студентів / у тому числі з виходом в Internet	1117 / 1112
13	Інше: навчальний корпус №5 (завершується будівництво) (м ²)	9000,0

Значний досвід підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин дозволили університету сформувати відповідний штат науково-педагогічних працівників, здатних забезпечити належну професійну підготовку фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини».

Випусковою кафедрою для заявленого напряму підготовки стала кафедра міжнародних економічних відносин. Очолює кафедру доктор економічних наук, професор Д.М. Васильківський, який є штатним співробітником кафедри. Склад кафедри міжнародних економічних відносин відповідає вимогам, встановленим

нормативними документами Міністерства освіти і науки України. До складу кафедри входять 17 осіб, з яких 15 (88,2%) працюють на постійній основі, 4 (23,5%) доктори наук, професори, 11 (64,7 %) кандидатів наук, доцентів. Науково-педагогічна спеціальність (кваліфікація) усіх викладачів відповідає дисциплінам, які ними викладаються. Середній вік ППС – 41,3 років, у т.ч. докторів наук і професорів – 51,5 років; кандидатів наук, доцентів – 38 років.

Оскільки навчальне середовище повинне забезпечувати виконання різних навчальних завдань, розподілених у просторі та часі та забезпечувати постійну мотивацію студента до успіху, до творчості, до високих результатів навчально-наукової діяльності, воно не повинно бути «обмеженим», тобто таким, що використовує відносно вузький спектр навчальних приміщень, матеріальних засобів навчання, інформаційних освітніх ресурсів і педагогічних технологій, вузький склад викладацького персоналу тощо, його потенційний простір випускова кафедра розширила залучаючи сучасні інформаційні та INTERNET-технології, засоби телекомунікацій.

Хмельницький національний університет при створенні інформаційного об'єктно-орієнтованого динамічного середовища для навчання MOODLE:

- розширив доступ студентів до навчальної інформації;
- впровадив нові форми управління навчальним процесом у навчальному закладі на основі сучасних інформаційних технологій;
- замінив друковані видання на електронні;
- заставив оволодіти суб'єктів навчального процесу комп'ютерною грамотою.

Структура навчально-методичного комплексу дисципліни, оптимального для використання в модульному навчальному середовищі, містить: вихідні дані навчальної дисципліни і її автора; програму або опис навчальної дисципліни, зміст модулів дисципліни; тексти лекцій, додаткові інформаційні матеріали, методичні вказівки до виконання практичних (семінарських) занять; завдання для самостійної роботи студентів, у тому числі для курсового проектування; тренувальні вправи, завдання, тести для самоперевірки студента з дисципліни, контрольні блоки для всіх видів контролю з дисципліни (поточного, модульного, підсумкового) тощо.

Склад кафедр і характеристику науково-педагогічних працівників, які здійснюють підготовку фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» подано у табл. 1.2.

Навчання в університеті ведеться відповідно до графіку навчально-виховного процесу, який затверджується на кожний навчальний рік. На його основі навчальною частиною університету складаються розклади занять з урахуванням гігієнічних, психологічних, методичних вимог, спрямованих на найбільш повне забезпечення освітніх запитів студентів і викладачів.

Таблиця 1.2 – Склад кафедр Хмельницького національного університету і характеристика науково-педагогічних працівників, які забезпечують підготовку фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

№	Назва кафедри	Професорсько-викладацький склад, осіб/ %	з них працюють													
			на постійній основі								сумісники					
			Разом		у тому числі						Разом		у тому числі			
					Доктори наук, професори		Канд. наук, доценти		Без наукових ступенів і звань				Доктори наук, професори		Канд. наук, доценти	
осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	
1	Міжнародних економічних відносин	12/ 33,33	12	100	2	16,67	9	75,00	1	8,33	-	-	-	-	-	-
2	Іноземних мов	4 / 11,11	4	100	1	25,00	3	75,00	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Міжнародної інформації та країнознавства	7/ 19,44	7	100	4	57,14	3	42,86	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Української філології	1/ 2,78	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Автоматизованих систем і моделювання в економіці	1/ 2,78	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Філософії і політології	3/ 8,33	3	100	-	-	3	100	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Фізичного виховання	1/ 2,78	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Охорони праці та безпеки життєдіяльності	1 / 2,78	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Економічної теорії	2/ 5,56	2	100	-	-	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Математики та комп'ютерних застосувань	1 / 2,78	1	100	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Післядипломної економічної освіти та права	3/8,33	3	100	-	-	3	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		36/100	36	100	7	19,44	28	77,78	1	2,78	-	-	-	-	-	-

На кафедрах, що підпадали під проведення акредитаційної експертизи є графіки консультацій для студентів з питань підготовки курсових робіт, семінарських і практичних занять, проведення індивідуальної самостійної роботи зі студентами тощо.

Слід відзначити належний рівень науково-методичного забезпечення освітнього процесу в університеті. З кожної дисципліни створено навчально-методичний комплекс, до якого входять: робоча програма, конспект лекцій,

методичні вказівки для проведення семінарських та практичних занять, методичні вказівки для самостійної роботи студентів та ін.

Експертна комісія ознайомила з оригіналами всіх установчих документів навчального закладу, ліцензіями та сертифікатами.

Висновок: *перевіривши наявність та достовірність документів, що забезпечують правові основи діяльності, експертна комісія зазначає, що Хмельницький національний університет має оригінали основних засновницьких документів, що відповідають вимогам акредитації; юридичні підстави для здійснення освітньої діяльності за напрямом підготовки та спеціальностями, що акредитуються. Університет має в наявності усі нормативно-правові документи, необхідні для здійснення освітньої діяльності, пов'язаної з підготовкою фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини».*

2. Формування контингенту студентів

Відповідно до проведеного аналізу діяльності Хмельницького національного університету та випускової кафедри міжнародних економічних відносини з питань організації, планування і формування контингенту студентів, а також виконання умов ліцензування щодо обсягів прийому, комісія встановила, що підготовка фахівців першого (бакалаврського) рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» проводиться згідно з ліцензією серії АЕ №636827, від 19.06.2015 р.

Профорієнтаційна робота, яка ведеться на випусковій кафедрі щодо залучення абітурієнтів до вступу на навчання:

– відвідування шкіл та зустрічі з випускниками, де до потенційних абітурієнтів доноситься інформація щодо переваг навчання на спеціальності міжнародні економічні відносини, перспектив та майбутніх зисків для випускників, змісту, характеру, закономірностей розвитку сучасної освіти та підготовки бакалаврів;

- зустрічі з випускниками на базі міських та обласного центру профорієнтації школярів, з метою доведення переваг навчання на спеціальності міжнародні економічні відносини;
- розповсюдження буклетів з основною інформацією стосовно навчання на спеціальності та вимог до абітурієнтів для вступу в університет;
- розповсюдження інформаційних матеріалів серед підприємств регіону про фаховий рівень випускників спеціальності міжнародні економічні відносини;
- участь у профорієнтаційних заходах на базі університету – підготовка матеріалів та їх розповсюдження на "День відкритих дверей";
- розміщення інформаційних матеріалів на Web-сторінках шкіл регіону, з метою донесення інформації про наявність підготовки бакалаврів за спеціальністю та її популяризації;
- створення груп за інтересами у соціальних мережах «Facebook», «В контакті» з метою популяризації спеціальності та підняття престижу університету;
- створення спеціальної лінії on-line консультації абітурієнтів на базі офіційної Web-сторінки кафедри.

Організацію прийому абітурієнтів до ХНУ здійснює приймальна комісія, склад якої затверджується наказом ректора. Комісія діє згідно з «Положенням про приймальну комісію ХНУ», затвердженим ректором.

Незважаючи на комплекс негативних чинників у 2016 р., за рахунок інтенсифікації профорієнтаційної роботи, вдалось утримати стабільну тенденцію щодо вступу на перший курс. І хоча, як і для інших університетів України, в 2016 р. не вдалося повністю заповнити ліцензійний обсяг, необхідно констатувати позитивні очікування на перспективу з огляду на зростання кількості поданих заяв на одне ліцензійне місце.

Ліцензійний обсяг щодо підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» складає 50 осіб денної форми навчання, та 60 осіб заочної форми навчання. За державним замовленням станом на 01.10.2016 року навчається: 2 особи, на контрактній основі - 10 осіб.

Більшість студентів є мешканцями Хмельницької, Рівненської, Вінницької та Тернопільської областей.

Показники формування та динаміка змін контингенту студентів наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники формування контингенту студентів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

№ з/п	Показник	Роки			
		2013	2014	2015	2016
1.	Ліцензований обсяг підготовки фахівців денної форми навчання (осіб)	50	50	50	50
2.	Прийнято на навчання, всього (осіб) денна форма	24	25	15	12
	в т.ч. за держзамовленням:	8	7	5	2
	Ліцензований обсяг підготовки фахівців заочної форми навчання (осіб)	60	60	60	60
	заочна форма	-	3	3	1
	в т.ч. за держзамовленням	-	-	-	-
	нагороджених медалями, або тих, що отримали диплом з відзнакою	-	-	-	-
	- таких, які пройшли довгострокову підготовку і профорієнтацію	-	-	-	-
	зарахованих на пільгових умовах; з якими укладені договори на підготовку	-	-	3	-
3.	Подано заяв на одне місце за формами навчання денна форма навчання;	149	172	248	283
4.	Конкурс абітурієнтів на місця держзамовлення денна форма	21,3	24,6	49,6	141,5
	Конкурс по ліцензійному набору Денна форма	2,98	3,44	49,6	5,66
5.	Кількість випускників ВНЗ I-го рівня акредитації, прийнятих на скорочений термін навчання на денну форму	-	-	-	-
	інші форми (заочна форма)	-	-	-	-

Констатуючи загалом стабільність чисельності студентів, що проходять підготовку за спеціальністю, варто відмітити, що через згадані причини розподіл чисельності навчальних груп в часі залишається нерівномірним.

Водночас, вказані кризові чинники спонукають кафедру та університет до вжиття додаткових заходів збереження контингенту студентів, серед яких:

- надання першого робочого місця в організаціях та установах за допомогою тісної співпраці з відділом працевлаштування університету;
- пошук шляхів підвищення якісних показників забезпечення навчального процесу;
- надання підтримки у науковій та творчій роботі зі студентами.

Висновок: прийом студентів на навчання напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» відповідає потребам регіону, а організація,

планування та формування контингенту студентів здійснюється без порушень відповідно до чинного законодавства. На рівнях університету та випускової кафедри проводиться активна профорієнтаційна робота. Показники прийому не перевищують встановлених ліцензованих обсягів.

3. Зміст підготовки фахівців

Підготовка фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини», здійснюється відповідно до вимог нормативних документів вищої освіти з підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, регламентується стандартами вищої освіти України і має за мету забезпечити студентів фундаментальними і спеціальними знаннями, сформувати практичні уміння та навички, компетенції, підготувати їх до майбутньої професійної діяльності.

Навчально-методичне забезпечення всіх дисциплін і видів робіт випускової кафедри та інших кафедр ХНУ з підготовки бакалаврів включає: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських та практичних занять; індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня залишкових знань студентів; комплекти тестів; методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт. Варто зазначити, що з 1.09.2016 року кафедрою розпочато підготовку фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за новими навчальними планами, що складені на основі розроблених Освітніх програм. Вибіркова частина плану передбачає оперативне реагування на зміни, які виникають внаслідок наукового, суспільного розвитку, пристосування до конкретних потреб регіону.

Матеріали фахових видань з міжнародних економічних відносин, навчально-методичні розробки кафедр університету, а також література, яка розміщена у внутрішній комп'ютерній мережі університету і мережі Internet, можуть використовуватися студентами під час самостійної роботи.

Варіативні частини освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та освітньо-професійної програми підготовки (ОПП) та засоби діагностики для підготовки фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» розроблені випусковою кафедрою, затверджені в установленому порядку.

Стратегія і зміст навчання повністю відповідає галузевим стандартам вищої освіти України. Розроблений та затверджений ректором університету навчальний

план підготовки бакалаврів (термін навчання – 4 роки), який складено у відповідності з освітньо-професійною програмою підготовки за типовою формою, визначеною МОН України.

До структури навчального плану підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» входять:

- графік навчального процесу зі зведеним бюджетом часу;
- план навчального процесу;
- план практичної підготовки;
- план проведення атестацій.

Графік навчального процесу визначає календарні терміни теоретичної та практичної підготовки, підсумкового контролю (екзаменаційних сесій), атестації та канікул. Він передбачає 8 навчальних семестрів, тривалість навчання у яких коливається від 17 до 18 тижнів, 2 практики і семестрові атестації.

Цикл професійної та практичної підготовки містить нормативну та вибірккову частини.

Перспективний план підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» та освітньо-професійна програма розроблені відповідно до вимог закону про вищу освіту, наказу МОН України від 26.03.2012 протокол № 384 та МОН України від 5.06.2013 протокол № 683 «Щодо впровадження нових форм документів з підготовки кадрів у ВНЗ 1-4 рівнів акредитації» та Закону України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 р. із змінами в поточній редакції, внесеними згідно із Законами № 1731-VIII від 03.11.2016 р.

На основі навчальних планів розробляються робочі навчальні плани, які щорічно переглядаються, уточнюються та узгоджуються. На кожен дисципліну навчального плану розроблені робочі навчальні програми.

Рівень організації навчального процесу на випусковій кафедрі відповідає вимогам акредитації. Графік навчального процесу на поточний навчальний рік та розклад занять на семестр виконуються. Зміст графіку навчального процесу відповідає навчальному плану.

Кількісні показники (семестрового) підсумкового контролю відповідають затвердженому стандарту. Тематика курсових робіт відповідає методичним вказівкам.

Передбачається державна атестація – тестовий державний іспит. Програма державного іспиту розроблена на основі застосування модулів чотирьох дисциплін, з яких дисципліни нормативної частини, циклу професійної та практичної підготовки: міжнародні економічні відносини; варіативної частини,

циклу професійної та практичної підготовки: фондові ринки, економіка підприємства, менеджмент і маркетинг.

Висновок: експертна комісія констатує, що зміст підготовки фахівців у Хмельницькому національному університеті відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Формування змісту підготовки фахівців здійснено на основі таких складових Галузевого стандарту вищої освіти України, як освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма, засоби діагностики. Навчальні плани підготовки фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» відповідають вимогам акредитації.

4. Організаційне та навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу

Основним нормативним документом, що регламентує навчальний процес в університеті, є навчальний план, який складається на основі освітньо-професійної програми і адаптований до вимог ЄКТС. Навчальний план визначає перелік та обсяги (в годинах та кредитах ЄКТС) нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми проведення підсумкового контролю тощо.

Розподіл навчального навантаження між викладачами проводиться завідувачами випускової і профільної кафедри з урахуванням їх професійної та наукової підготовки, досвіду науково-педагогічної роботи та згідно нормативних положень МОН України. Максимальне навчальне навантаження на штатну одиницю не перевищує 680 годин. Діяльність професорсько-викладацького складу кафедр планується в індивідуальному плані роботи викладача, який включає всі види робіт та відповідає вимогам нормування навчального часу визначеного МОН України. Індивідуальний план роботи викладача розробляється і затверджується на засіданнях кафедр до початку навчального року. На завідувачів кафедр покладено контроль за поточним виконанням індивідуальних планів, який здійснюється регулярно. За підсумками навчального року на засіданнях кафедр заслуховуються звіти викладачів про виконання індивідуального плану роботи.

Експертна комісія встановила наявність робочого навчального плану, графіку навчального процесу, розкладу занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента у робочому навчальному плані знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Технологія навчання передбачає обов'язкове відвідування аудиторних занять, складання екзаменів та заліків відповідно до плану. Поглиблення знань з усіх навчальних дисциплін стимулюється різноманітними формами вхідного, поточного та підсумкового контролю, а саме шляхом проведення контролю і оцінювання знань студентів на кожному практичному та семінарському заняттях. Протягом семестру проводяться поточні модульні контролю. До обов'язкових контрольних перевірок належать ректорські контрольні роботи.

Всі дисципліни навчального плану мають в наявності робочі програми, які містять мету та завдання курсу, перелік знань та умінь, тематичний план, зміст курсу за темами, теми практичних, семінарських занять, регламент самостійної роботи студентів, перелік контрольних запитань, анотацію курсу, критерії оцінок, перелік рекомендованої літератури.

Комісія перевірила методичні комплекси до кожної дисципліни: методичні матеріали щодо проведення лабораторних і практичних робіт, тематику та методичні вказівки для виконання курсових робіт, навчальні та контрольні завдання, роздатковий матеріал з навчальних дисциплін, пакети комплексних контрольних робіт, екзаменаційні білети, методичні матеріали для самостійної роботи студентів.

Навчання методично забезпечене навчально-методичними посібниками, розробленими провідними вітчизняними та закордонними вченими та викладачами університету.

На випусковій кафедрі постійно діє методичний семінар для викладачів, який сприяє підвищенню якості навчального процесу.

Навчальна та організаційно-методична документація з проведення практик розроблена відповідно до «Положення про проходження практики студентів вищих навчальних закладів України», яке затверджене наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93, а також з урахуванням вимог до студентів ОР «Бакалавр», які регламентуються кваліфікаційною характеристикою освітньо-кваліфікаційного рівня.

Викладачі та студенти університету мають можливість замовляти книги та документи для електронної доставки на Web-сайті книгозбірні університетської бібліотеки.

Електронна бібліотека (ЕБ) містить 9458 документів, у т.ч.:

- методичних посібників – 2 516 назв
- навчальних посібників – 2 332 назв
- дисертацій, авторефератів – 549 назв
- повнотекстові версії журналів: «Вісник ХНУ», «Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук» та ін. – 432 номери.

Кількість звернень до електронної бібліотеки впродовж навчального року в середньому становить близько 20 тис.

Крім того, окремими сервісами електронної бібліотеки є БД:

– анотована повнотекстова база даних наукових публікацій, яка містить понад 10364 повних текстів статей з наукових журналів: «Актуальні проблеми міжнародних відносин», «Вісник Хмельницького національного університету», «Зовнішні справи: науковий журнал», «Офіційний вісник України: Збірник нормативно-правових актів», «Мировая экономика и международные отношения», «Політичний менеджмент: Український науковий журнал», «Україна – НАТО», «Міжнародний туризм: Журнал про мандрівки та відпочинок»;

– інституційний репозитарій Хмельницького національного університету ElarKhNU (4662 публікації, понад 219 тис. звернень за рік)

– «Хмельницький національний університет у дзеркалі періодичних видань» (397 статей)

У Хмельницькому національному університеті діє поліграфічно-видавничий центр, у якому на паперових носіях видається необхідна для забезпечення навчального процесу методична література, підготовлена викладачами університету. Ресурсне забезпечення РВЦ дає можливість щороку видавати всю необхідну методичну літературу, у т.ч. посібники з грифом МОН України.

Висновок: *Експертна комісія відзначає, що організаційне, навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» є достатнім, забезпечує належний рівень підготовки студентів освітнього ступеня «магістр» і відповідає чинним нормативно-правовим документам України, стандартам вищої освіти. Нормативні та вибіркові дисципліни повною мірою забезпечені підручниками і навчальними посібниками. Графік навчального процесу на навчальний рік та розклад занять на семестр виконуються у повному обсязі. Наявність методичного забезпечення дисциплін навчального плану складає 100 %.*

5. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу

Навчальний процес підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» забезпечують 11 кафедр, зокрема випускова – міжнародних економічних відносин, а також – іноземних мов, міжнародної інформації та країнознавства, української філології, автоматизованих систем і моделювання в економіці, філософії і політології, фізичного виховання, охорони праці та безпеки життєдіяльності, економічної теорії, математики та комп'ютерних застосувань, післядипломної економічної

освіти та права. Кадровий склад, який забезпечує навчальний процес напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти загалом складає 36 викладачів, з них: 7 докторів наук, професорів (19,44%), 28 кандидатів наук, доцентів (77,78%) один старший викладач без наукового ступеня (2,78%).

Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану заявленого напряму підготовки, складає 95,65% (+20,65 від нормативного значення). З них 100% лекційних годин забезпечують викладачі, що працюють у ХНУ на постійній основі.

Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану – 94,18% (+19,18 від нормативу). З них 100% лекційних годин забезпечують викладачі, що працюють у ХНУ на постійній основі.

Частка лекційних годин, яка забезпечується докторами наук, професорами або прирівняними до них особами – 11,30% (+1,30 від нормативу).

Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану напряму підготовки – 95,32% (+20,32 від нормативу). З них 100% лекційних годин забезпечують викладачі, що працюють у ХНУ на постійній основі.

Частка лекційних годин, яка забезпечується докторами наук, професорами або прирівняними до них особами – 21,98% (+11,98 від нормативу).

Середній вік ПВС – 42 роки, у т.ч. докторів наук і професорів – 56 років; кандидатів наук, доцентів – 39 років.

Таблиця 5.1 – Характеристика педагогічного складу, що забезпечує напрям підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

№ з/п	Показник	Рік			
		2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
1.	Загальна чисельність професорсько-викладацького складу, що працює за напрямом підготовки, (осіб)	44	41	40	36
	з них: докторів наук, професорів	3	4	4	7
	кандидатів наук, доцентів	40	35	34	28

№ з/п	Показник	Рік			
		2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6
2.	Штатна укомплектованість (всього, %): з них: докторів наук, професорів (%) кандидатів наук, доцентів (%)	100 4 67	100 4 72	100 6 74	100 13 80,43
3.	Кількість сумісників (всього) з них: докторів наук, професорів кандидатів наук, доцентів	2 2 -	2 2 -	- - -	2 2 -
4.	Середній вік штатних викладачів з науковими ступеннями і вченими званнями: в т.ч. докторів наук, професорів кандидатів наук, доцентів	40,95 58,9 40,36	40,3 58,7 40,2	40,1 58,5 40,1	42,72 56,5 39,5
5.	Кількість викладачів пенсійного віку в т.ч. докторів наук, професорів кандидатів наук, доцентів	6 2 3	6 2 3	8 2 5	8 2 5
6.	Частка викладачів базова освіта яких не відповідає дисципліні, що викладається (%)	0	0	0	0
7.	Середньорічне педагогічне навантаження викладачів (год.)	680	680	680	680
8.	Випускаючу кафедру очолює фахівець відповідного напрямку підготовки: доктор наук, професор кандидат наук, доцент	+ + -	+ + -	+ + -	+ + -
9.	Загальна кількість докторантів за напрямом підготовки	2	3	4	5
10.	Загальна кількість аспірантів за напрямом підготовки	36	35	35	37
11.	Загальна частка викладачів, які пройшли підвищення кваліфікації за останні 5 років (%).	100	100	100	100

Фахова підготовка студентів економістів-міжнародників здійснюється на випусковій кафедрі міжнародних економічних відносин.

Викладацький персонал кафедри бере участь у методичних конференціях та семінарах, що спрямовані на вдосконалення змісту професійної підготовки фахівців, впровадження сучасних форм та методів навчання. З цією метою на кафедрі організована робота навчально-методичного та науково-методичного семінарів, на яких розглядаються сучасні проблеми методики викладання фахових дисциплін, методології наукових досліджень та шляхи їх розв'язання. Крім того, викладачі після проходження стажування організовують семінар науково-педагогічних працівників, на якому розкривають нові методи викладання та наукових досліджень установ, де вони проходили стажування. Рівень навчально-методичного забезпечення дисциплін та укомплектованість професорсько-викладацького складу регулярно аналізується на засіданнях кафедри. Викладачі

кафедр беруть участь у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях і семінарах, активно публікують результати власних наукових досліджень.

Кадрове забезпечення навчального процесу ведеться шляхом підготовки викладацького складу через самостійну роботу над дисертаційними дослідженнями, а також залучення до викладацької роботи висококваліфікованих фахівців, які мають наукові звання та ступені.

Підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу випускової кафедри сплановано в напрямку розширення та поглиблення знань зі спеціальності. Підвищення кваліфікації кожного викладача проводиться не рідше одного разу на 5 років.

Викладачі регулярно підвищують свою кваліфікацію через виконання наукових досліджень, участь в наукових конференціях та семінарах, стажування в НДІ і ВНЗ України.

Результати підвищення кваліфікації використовуються у навчальному процесі на лекційних, семінарських та практичних заняттях, в рамках курсового і дипломного проектування, при організації виховної роботи.

Висновок: експертами перевірено дані акредитаційної справи щодо базової освіти, наукової спеціалізації, підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу, який проводить підготовку напрямку 6.030203 «Міжнародні економічні відносини». Встановлено, що кадровий склад задіяний у реалізації навчального плану напрямку підготовки, що акредитується, відповідає ліцензійним вимогам, а науково-педагогічні працівники здатні забезпечити виконання державних стандартів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті.

6. Характеристика наукової діяльності і міжнародних зв'язків випускової кафедри

Науково-дослідна робота викладачів кафедри міжнародних економічних відносин проводиться згідно індивідуальних планів викладачів, укладених на підставі плану НДР на 2012-2017 роки.

Важливою ланкою наукової роботи кафедри є наукова та видавнича діяльність, що охоплює публікацію статей, підготовку методичних розробок з метою задоволення потреб навчального процесу у повноцінній документальній інформації. Складовою наукової роботи є підготовка і проведення наукових семінарів, участь у конференціях, що сприяє апробації результатів наукових досліджень, вирішенню актуальних проблем викладання нових дисциплін кафедри. Суттєву увагу приділяється студентській науковій роботі та інноваційній діяльності.

Науково-дослідна робота спрямована на здійснення наукових досліджень для отримання теоретичних, методичних і практичних результатів, покликаних забезпечувати подальше вдосконалення методик викладання з тих дисциплін, які були розроблені раніше. Основними формами НДР кафедри є:

а) проведення наукових досліджень, результати яких втілюються в науково-методичних розробках проведення лекційних, практичних та лабораторних занять;

б) обговорення теоретичних та прикладних проблем застосування новітніх міжнародних інформаційних технологій в навчальному процесі;

в) організація і участь в наукових, науково-практичних семінарах, конференціях та інших наукових заходах;

г) підготовка та видання наукових статей та методичних розробок;

д) організація та керування науковою роботою студентів.

Наукова діяльність кафедри міжнародних економічних відносин здійснюється в межах наукової школи «Механізми регулювання в економічній, інноваційно-інвестиційній та соціально-трудовах сферах України на шляху до Європейського союзу», керівником якої є д.е.н., професор Нижник Віктор Михайлович.

Основна мета розвитку наукової школи є розробка і реалізація механізмів регулювання в економічній, інноваційно-інвестиційній та соціально-трудовах сферах України на шляху до Європейського Союзу. Відповідно до поставленої мети організовані наступні напрями дослідження:

- прогнозування та реалізація механізмів інноваційного розвитку України на шляху до Європейського Союзу;

- механізми забезпечення економічної безпеки України в розвитку інтеграційних процесів;

- мотиваційні механізми регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та ринку праці в контексті інтеграції України до ЄС;

- формування механізмів оцінки і регулювання соціального захисту населення України та міграційних процесів населення;

- удосконалення форм та систем оплати праці в Україні на основі використання досвіду країн Європейського Союзу;

- соціально-економічні аспекти управління якістю та конкурентоспроможністю робочої сили за умов становлення ринку праці в Україні;

- механізми підвищення конкурентоспроможності трудового потенціалу України за умов розвитку міжнародних відносин;

- інноваційно-інвестиційний розвиток регіонів України в контексті європейської інтеграції;

- розробка механізмів оцінки і мотивації праці персоналу промислових підприємств;

- механізми управління фінансовими ресурсами та прибутковістю підприємств машинобудування та легкої промисловості;

- механізм підвищення людського потенціалу України за умов розвитку демографічних, євроінтеграційних процесів.

Протягом останніх п'яти років, в межах роботи наукової школи, кафедрою міжнародних економічних відносин було реалізовано 3 держбюджетних та 4 госпдоговірних програм, а саме:

- у 2010-2011 роках було реалізовано держбюджетну програму №4Б-2010 "Розробка механізмів ефективного управління машинобудівними підприємствами в системі підвищення їх конкурентоспроможності та прибутковості на внутрішньому і зовнішньому ринках";

- у 2011 році виконано дві госпдоговірні теми №15-2011 "Механізм адаптації та управління ризиками у діяльності промислових підприємств", №16-2011 "Мотиваційний механізм підвищення конкурентоспроможності та стимулювання персоналу підприємства в системі економічних знань";

- у 2012 році виконано госпдоговірну тему №10-2012 "Ефективність використання обігових коштів та активів підприємства";

- у 2012-2014 роках кафедра виконувала держбюджетну тему №5Б-2012 «Підвищення конкурентного потенціалу в системі ефективного управління промисловими підприємствами», номер державної реєстрації" № 0112U002248;

- у 2015-2016 р. кафедра виконувала держбюджетну тему №6Б-2015 «Механізми підвищення якості та конкурентоспроможності людського потенціалу в системі забезпечення соціально-економічних ефектів інтеграції України до ЄС», номер державної реєстрації № 0115U000223;

- у 2016 р. кафедра розпочала виконання госпдоговірної теми №12-2016 «Підвищення конкурентного потенціалу управлінського персоналу виробничих економічних систем».

Науковим керівником тем дослідження є д.е.н., професор Нижник Віктор Михайлович.

За результатами науково-методичної роботи працівників кафедри було підготовлено монографії, конспекти лекцій та методичні видання для студентів напряму підготовки "Міжнародні економічні відносини", а саме:

-Проблеми та механізми ефективного забезпечення функціонування суб'єктів ринку праці за умов інтеграції України до ЄС : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. – Хмельницький : ХНУ, 2016. – 494 с.

-Matyuh S. Brand formation of high school. Study of problems in modern science: new technologies in engineering,advanced management,efficiency of social institutions.Monograph - 2015. P. 581-590.

-Оцінка людського потенціалу : регіональний аналіз і прогноз : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 347 с.

-Пухальський В.В. Трансформація обліково-інформаційної політики та гармонізація фінансової звітності, аналізу і аудиту в умовах євроінтеграції: монографія / В.В. Пухальський. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2015.

-Думанська І.Ю. Розділ "Розвиток спільного підприємництва як передумова реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії України"//Формування механізму стійкого розвитку економіки: теорія та практика: монографія. - Дніпропетровськ: Видавець «ФОП Дробязко С.І.», 2014, - 438 с. (С. 18-24).;

-Левченко М.О. Устойчивое развитие предприятия, региона, общества: инновационные подходы к обеспечению : монографія / под общ. ред. д-ра екон. наук, профессора О. В. Прокопенко. – Польша : «Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium», 2014. – 474 с.

-Яременко О.Ф. Устойчивое развитие предприятия, региона, общества: инновационные подходы к обеспечению : монографія / под общ. ред. д-ра екон. наук, профессора О. В. Прокопенко. – Польша : «Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium», 2014. – 474 с.

-Харун О.А. Інноваційне управління промисловими підприємствами в системі ефективного використання конкурентного потенціалу : монографія / [за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В.М. Нижника]. – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 547 с.

-Васильківський Д.М. Формування ефективної структури механізму підвищення економічного потенціалу в системі інноваційного управління підприємства /Інноваційне управління ефективністю в системі формування конкурентоспроможного потенціалу промислових підприємств / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 578 с.;

-Грицина Л.А. Генезис взаємозв'язку концепцій сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу // Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громади: монографія; за заг. ред. Г.Г.Півняка. - Д.:НГУ, 2014.;

-Нижник В.М. Інноваційне управління промисловими підприємствами в системі ефективного використання конкурентного потенціалу : монографія / [за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В.М. Нижника]. – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 547 с.

-Васильківський Д.М. Підвищення економічного потенціалу підприємства: теорія, методи, практика: монографія / Д.М. Васильківський. – Хмельницький: ХНУ, 2014. – 226 с.

- Конкурентний потенціал у системі управління підприємством: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Нижника. – Хмельницький: ХНУ, 2013. – 367 с.

- Механізм підвищення конкурентного потенціалу промислових підприємств : монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Нижника, к.е.н., доц. М.В. Ніколайчука. – Хмельницький: ХНУ, 2013. – 347 с.

- Підвищення конкурентного потенціалу та економічної безпеки промислових підприємств за умов розвитку глобалізаційних процесів:

Монографія / за наук. ред. д.е.н., проф.. В.М. Нижника. - Хмельницький: ХНУ, 2013. – 525 с.

- Бабій І.В. Антикризове управління підприємством: механізми реструктуризації та стабілізації: монографія / І.В. Бабій; за наук. ред. д-ра екон. наук В.М. Нижника. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 232 с.

- Йохна В.М. Маркетинг-менеджмент інноваційного розвитку підприємства: монографія / Стадник В.В., Мельничук О.П., Йохна В.М. - Хмельницький, ПП Гонта А.С., 2013. - 206 с.

- Думанська І.Ю. Розділ "Інноваційні фактори як мотиватори створення спільних підприємств з іноземним капіталом в Україні"// Менеджмент суб'єктів господарювання: теорія та практика: колективна монографія / за заг ред д.е.н проф. Тарасюк Г.М.. - Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2013 - 448 с. (С.107-120);

- Йохна В.М. Підприємництво і зовнішньоекономічна діяльність: можливості і ризики України: Монографія / за заг. наук. ред. проф. М.А. Йохни. - Хмельницький: ХНУ, 2013. – 347 с.

- Світова економіка : методичні вказівки до виконання курсових та контрольних робіт для студентів спеціальності "Міжнародні економічні відносини", "Міжнародний бізнес", "Міжнародна інформація" / Л. А. Грицина. - Хмельницький: ХНУ, 2013. - 27 с.

- Бакалаврська робота: методичні рекомендації до виконання та захисту бакалаврської роботи для студентів напрямів підготовки "Міжнародні економічні відносини" та "Міжнародний бізнес" / О. А. Харун, М. І. Дзюба. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 56с.

- Яременко О.Ф. Економічна безпека у міжнародному бізнесі: метод вказівки до вивчення курсу / О. Ф. Яременко. - Хмельницький: ХНУ, 2013. - 37 с.

- Формування структури механізмів ефективного управління конкурентним потенціалом промислових підприємств: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. Нижника В.М., к.е.н., доц. Ніколайчука М.В. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 263 с.

- Нижник І.В. Управління конкурентоспроможністю промислових підприємств: методи та механізми підвищення: монографія / І.В. Нижник. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 219 с.

- Ніколайчук М.В. Управління людським капіталом за умов розвитку економіки знань: проблеми теорії та практики: монографія / М.В. Ніколайчук. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 201 с.

- Харун О.А. Економічна глобалізація : методичні вказівки до вивчення курсу / О.А. Харун. – Хмельницький : ХНУ, 2012. – 23 с.

- Яременко О.Ф. Перехідні економічні системи: методичні вказівки до вивчення курсу / О.Ф. Яременко. – Хмельницький: ХНУ, 2012. - 29 с.

- Нижник В. М., Харун О. А. Механізм мотивації високопродуктивної праці персоналу підприємств : монографія / В.М. Нижник, О.А. Харун. – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2011. –203 с.

- Хмелевський О.В. Оцінка прибутковості промислових підприємств: монографія / О.В. Хмелевський. – Хмельницький: ТОВ "Поліграфіст", 2011. – 202 с.

Результати досліджень доповідаються на міжнародних, всеукраїнських та вузівських науково-практичних конференціях, а також впроваджуються в навчальний процес. За результатами досліджень співробітники кафедр щорічно публікують 20-40 статей та наукових праць.

Невід'ємною складовою наукової роботи кафедри виступає організація та проведення науково-практичних конференцій. Протягом останніх шести років кафедрою було підготовлено 5 міжнародних науково-практичних конференцій.

З 15 червня до 15 серпня 2011 року на базі кафедри міжнародних економічних відносин Хмельницького національного університету тривала робота міжнародної науково-практичної Internet-конференції "Управління економічною діяльністю промислових підприємств в системі сучасних глобалізаційних процесів".

Конференція охопила результати наукових досліджень за наступними напрямками:

- формування та оцінка ефективності функціонування механізмів управління діяльністю підприємств;

- організація експортно-імпортних операцій та управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності;

- фінансово-економічні механізми забезпечення ефективної діяльності промислових підприємств;

- інноваційно-інвестиційне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств;

- механізм ефективного управління персоналом підприємств за умов сучасного розвитку ринку праці;

- удосконалення системи управління виробничим потенціалом підприємств;

- управління економічною безпекою промислових підприємств;

- шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

5-7 жовтня 2012 року у м. Яремче кафедрою міжнародних економічних відносин було проведено міжнародну науково-практичну конференцію "Складові елементи підвищення економічного потенціалу України за умов глобалізації". Конференція охопила результати наукових досліджень за наступними напрямками:

- економічна безпека України за умов розвитку інтеграційних процесів;

- роль регіонів у формуванні національної економічної моделі;

- загрози та перспективи активізації зовнішньоекономічної діяльності підприємств;

- шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств;
- механізми ефективного управління персоналом підприємств;
- інноваційно-інвестиційний розвиток вітчизняних підприємств;
- соціально-трудова відносина у формуванні ефективного ринку праці України.

4-6 жовтня 2013 року у м. Яремче було проведено міжнародну науково-практичну конференцію "Формування ефективних механізмів підвищення конкурентного потенціалу економічних систем за умов розвитку інтеграційних процесів" Напрями роботи конференції:

- регіональні механізми формування конкурентного потенціалу та перспективи їх використання;

- підвищення конкурентного потенціалу промислових підприємств в системі глобальних викликів;

- забезпечення економічної безпеки виробничих систем за умов розвитку конкуренції;

- формування конкурентоспроможності в умовах зростання мобільності людського капіталу;

- людський потенціал та його конкурентоспроможність у розвитку соціально-трудова відносин;

- вплив міжнародних відносин на формування конкурентних переваг промислових підприємств;

- конкурентний потенціал підприємства: методи та механізми підвищення;

- формування ефективного ринку праці та підвищення конкурентоспроможності трудових ресурсів;

- механізми підвищення та реалізації економічного потенціалу підприємств;

- міжнародні економічні відносина в системі зростання конкурентоспроможності економічних систем.

2-4 жовтня 2014 року у Хмельницькому національному університеті відбулася Міжнародна науково-практична конференція "Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика", організована кафедрами: фінансів та банківської справи, автоматизованих систем і моделювання в економіці та міжнародних економічних відносин.

Основними напрямками конференції є:

1. Процеси формування стратегії і тактики управління фінансами суб'єктів підприємництва.

2. Страховий ринок: сучасні реалії та перспективи розвитку.

3. Діяльність банків на фінансовому ринку, сучасні фінансові інструменти та технології кредитування й інвестування.

4. Бюджетна політика стимулювання економічного зростання та механізм її реалізації.

5. Міжнародні економічні відносини в системі підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

6. Механізми підвищення конкурентного потенціалу підприємств за умов розвитку інтеграційних процесів.

7. Забезпечення економічної безпеки виробничих систем за умов поглиблення конкуренції та активізації міжнародного бізнесу.

8. Підвищення конкурентоспроможності людського потенціалу у формуванні соціально-трудових відносин на ринку праці.

9. Моделі сталого розвитку, адаптивних та життєздатних економічних систем.

10. Моделювання прийняття рішень за умов невизначеності та ризику.

11. Моделювання соціально-економічного розвитку регіонів.

12. Інтелектуальні інформаційні системи і технології в економіці.

25-27 вересня 2015 р. у м. Львові відбулась XII Міжнародної науково-практична конференція «Соціально-економічні напрями розвитку міжнародних відносин у забезпеченні ефектів інтеграції України до ЄС».

Напрями роботи конференції:

1. Міжнародні економічні відносини в системі глобалізації світогосподарських зв'язків.

2. Формування ефективного міжнародного бізнесу в Україні за сучасних умов господарювання виробничих систем.

3. Формування та реалізація механізмів інноваційного та інвестиційного розвитку України на шляху до Європейського Союзу.

4. Механізми забезпечення економічної безпеки промислових підприємств та управління ризиками в розвитку інтеграційних процесів.

5. Механізми управління та розвитку економічного потенціалу вітчизняних підприємств у забезпеченні підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

6. Децентралізація та реформи державного управління у досягненні європейських стандартів життя та економічного розвитку.

7. Стратегічні індикатори успіху у підвищенні ефективності соціально-економічної системи розвитку України.

8. Підвищення якості та конкурентоспроможності людського потенціалу України в системі євроінтеграційного розвитку.

9. Соціальна політика держави у підвищенні трудового потенціалу виробничих систем.

10. Розвиток ринку праці та соціально-трудова відносин за умов євроінтеграції.

11. Міграційні процеси у забезпеченні розвитку трудових ресурсів.

30 листопада 2016 р. була проведена XIII Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародні економічні відносини в розвитку бізнес-процесів, підвищенні людського потенціалу та забезпеченні ефектів євроінтеграції України».

Напрямки роботи конференції були:

1. Міжнародні економічні відносини в процесі глобалізації світогосподарських зв'язків.

2. Формування ефективного міжнародного бізнесу в Україні за сучасних умов господарювання виробничих систем.

3. Людський потенціал та його конкурентоспроможність у розвитку соціально-трудова відносин.

4. Міграційні процеси в активізації трудових ресурсів на сучасному ринку праці.

5. Розвиток міжнародних відносин у формуванні конкурентних переваг промислових підприємств на зарубіжному ринку.

6. Конкурентний потенціал підприємств: методи та механізми підвищення.

7. Формування ефективного ринку праці у підвищенні конкурентоспроможності трудових ресурсів.

8. Соціальна політика у підвищенні трудового потенціалу виробничих систем.

9. Міжнародна логістика та митний супровід товарів в рамках СОТ.

10. Децентралізація та реформи управління у досягненні європейських стандартів життя населення та інноваційного розвитку країни.

Загалом у зазначених конференціях прийняли участь 852 учасника, причому з інших країн – 537 (табл. 6.2).

Студентська науково-дослідна робота на кафедрі міжнародних економічних відносин впроваджується через залучення студентів до участі у наукових студентських регіональних, всеукраїнських та міжнародних конференціях, круглих столах, конкурсах та олімпіадах.

Студенти кафедри приймають активну участь у зовнішніх конференціях та конкурсах, а саме:

- у стипендіальній програмі "Завтра.UA" 2010/2011 р. приймала участь Герасимчук Л.М. Її конкурсна робота на тему "Побудова економіко-математичної моделі міграції" за підсумками конкурсу увійшла до числа переможців стипендіальної програми;

- у роботі круглого столу "Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування для суб'єктів господарювання", що проходив 27 березня 2012 у Хмельницькому інституті МАУП, взяли участь Бондарчук Д. доповідь на тему "Розвиток податкової системи в Україні", Гук В. доповідь на тему "Основні напрями удосконалення вітчизняної альтернативної системи оподаткування", Рузіч І. доповідь на тему "Застосування спеціальних податкових режимів суб'єктами малого бізнесу в системі оподаткування зарубіжних країн", Ситнік С. доповідь на тему "Аспекти взаємодії органів податкової служби та платників податків", Розгон Т. доповідь на тему "Соціальні наслідки змін до спрощеної системи оподаткування";

- у міжнародній студентській науковій конференції "Фінансова політика в контексті глобальних перетворень суспільного розвитку", що проходила 23 березня 2012 року у м. Ірпінь, взяли участь Тарасова Н.А. доповідь на тему "Ключові напрями податкового стимулювання іноземних інвестицій", Змерзла Т.І. доповідь на тему "Вплив податкових новацій на економічний розвиток України";

- у міжнародній конференції молодих вчених та студентів "Розвиток фінансового менеджменту та реформування фінансової системи в умовах хаотично структурованої економіки", що проходила Дніпропетровський Університет ім. А. Нобеля, 28 березня 2012 р у Дніпропетровському університеті ім. А. Нобеля, брали участь Безницька М.І. доповідь на тему "Аналіз проблеми експорту зернових в Україні", Поліщук М.П. доповідь на тему "Спрощена система оподаткування в аспекті фінансового менеджменту малого бізнесу";

- у міжнародній науково-практичній конференції "Формування системи і механізмів обліково-аудиторського та аналітичного забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств реального сектору економіки України", що відбулась 11-12 грудня 2012 р. у Подільському державному аграрно-технічному університеті, приймали участь Мантуляк Т.С. тема доповіді "Ключові напрями інноваційної діяльності Хмельниччини", Посилюжна Н.Л. тема доповіді "Мале підприємництво в світлі податкових реформ 2013 р.", Сокольнікова І.І. тема доповіді "Ринок спільного інвестування: потенційні загрози та перспективи";

- у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт "Україна у сучасному геополітичному просторі: погляд молоді", що відбувся з 14 жовтня 2012 р. по 10 квітня 2013 р. у Хмельницькому інституті МАУП, приймала участь Жердецька А.В. тема роботи "Перспективи розвитку франчайзингу в Україні за умов євро інтеграції";

- у міжнародній науково-практичній конференції "Пріоритети, напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти", що проходила 13-14 квітня 2013 р. у ДВНЗ "Ужгородський національний університет", приймали участь Балюк І.В. тема доповіді "Вплив імпорتنих операцій на конкурентоспроможність вітчизняної продукції",

Бескровний В.О. тема доповіді "Результативність податкових реформ на розвиток малого бізнесу: закордонний досвід".

- у міжнародній науково-практичній конференції "Пріоритети, напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти", що проходила 13-14 квітня 2014 р. у ДВНЗ "Ужгородський національний університет", приймала участь Балюк І.В. тема доповіді "Вплив імпорتنих операцій на конкурентоспроможність вітчизняної продукції", Бескровний В.О. тема доповіді "Результативність податкових реформ на розвиток малого бізнесу: закордонний досвід".

- у міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Екологія. Людина. Суспільство» (м. Київ), що проходила 27-29 травня 2015 р. в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут», приймала участь Шкорба М.В з доповіддю «До питання екологізації економіки держави».

- у міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможність економіки України в процесі глобалізації», що відбулась 7-8 травня 2015 р. в Національному гірничому університеті, в м. Запоріжжя, прийняла участь Жердецька А.В. з доповіддю на тему «Соціальний аспект екологізації регіональної економіки».

У 2011- 2016 роках на базі кафедри міжнародних економічних відносин було проведено студентські науково-практичні конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку світової економіки», «Актуальні проблеми та перспективи економічного розвитку сучасних виробничих систем за умов поглиблення глобалізаційних процесів», «Актуальні проблеми та перспективи економічного розвитку сучасних виробничих систем за умов поглиблення інтегральних міжнародних процесів», «Міжнародні економічні відносини та розвиток міжнародного бізнесу за сучасних умов глобалізації світогосподарських зв'язків» та «Міжнародні відносини України в економічній сфері та розвитку світогосподарських бізнес-процесів».

На кафедрі створюється ядро молодих вчених, які активно беруть участь у науково-дослідній та педагогічній роботі, освоюють нові курси, використовуючи в навчальному процесі результати своїх досліджень. Протягом 2011-2016 років працівниками кафедри було успішно захищено 6 дисертацій на здобуття ступеня кандидата економічних наук.

У 2011 та 2013 роках дисертації захистили, відповідно:

- Нижник І.В. – на тему "Механізм підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств";

- Левченко М.О. – на тему "Формування механізму управління ризиками в ЗЕД машинобудівних підприємств".

- Йохна В.М – на тему "Управління інноваційним розвитком підприємства на основі функціонально-вартісного підходу".

У 2015 р. захищено кандидатську дисертацію Рибак О.В. на тему: "Формування механізму контролінгу в управлінні результативною діяльністю підприємства".

У 2016 р. Васильківським Д.М. захищено докторську дисертацію на тему: "Формування та реалізація механізму підвищення економічного потенціалу підприємства" та Чубарем М.М. – кандидатську дисертацію на тему "Механізм підвищення експортного потенціалу підприємства за умов членства України в СОТ".

В докторантурі під науковим керівництвом д.е.н., проф. Нижника В.М. навчаються: Мартинова Л.Б., Бабій І.В.

На сьогодні в аспірантурі кафедри МЕВ під керівництвом проф., д.е.н. Нижника В.М. навчаються здобувачі та аспіранти – Семенюк І.Ю., Філіпчук В.Р., Говорко О.В., Пірус В.О., Коваленко В.В., Пілішек Н.М., Дзюба Т.З., Яремчук Т.В., Маршук Л.М., Юрчик І.Б., Клочко Н.С.

Під керівництвом д.е.н, професора Васильківського Д.М. навчаються здобувачі та аспіранти: Міракін В.В., Лапшин І.М., Пілішек Ю.О., Трепалюк Д.В., Клочко О.О.

Під керівництвом д.е.н., професора Чорної Л.О. виконує дисертаційне дослідження Піщик О.В., Зачоса О.В.

Під керівництвом д.е.н., професора Левицької І.В. працює аспірант Завальнюк В.М.

Під керівництвом д.е.н., професора, Нижника В.М. у 2015 р. захистила докторську дисертацію Полінкевич О.М., у 2016 р. захистив докторську дисертацію Васильківський Д.М.

За останні 4 роки захистили кандидатські дисертації аспіранти: Рибак О.В., Йохна В.М., Рижа Т.І., Майстер Л.Л., Савіцький А.В., Конєв С.І., Крупа О.В., Родіонова І.В., Співак В.В., Мануйлович Ю.М., Сусіденко О.В., Малик О., Білецька О.О., Юдіна М.І., Чубар М.М., Дзюба Т.А., Ніколаєва В.П., Федоришин В.С., Савіна С.С., Осіпова А.Ю., Малик О.В., Розумович Н.Ф.

Професор кафедри д.е.н., проф. Нижник В.М. є головою Міжкафедрального наукового економічного семінару Хмельницького національного університету по розгляду кандидатських та докторських дисертацій, заступником голови Спеціалізованої вченої ради Хмельницького національного університету (Д 70.052.01) по захисту докторських дисертацій.

Висновок. *Експертна комісія зазначає, що кафедра міжнародних економічних відносин інтенсивно і плідно веде науково-дослідницьку роботу, спрямовану на вирішення актуальних проблем регіону із залученням студентів. Багаторічна співпраця з науково-дослідними установами та організаціями України і світу, наявність інноваційних підходів в науковій роботі дозволяє готувати фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» на належному професійному рівні.*

7. Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу

Університет розміщений у 9-ти навчальних та науково-виробничих корпусах. Загальна площа всіх будівель навчального закладу становить 81675,05 кв.м, з них навчальних – 49897,05 кв.м. забезпеченість приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів для фактичного контингенту студентів становить 8,2 кв.м при навчанні у дві зміни. У найближчі роки цей показник зросте з огляду на введення в дію навчального корпусу площею 9000 кв.м.

Інформація про структуру наявної матеріально-технічної бази наведена у таблиці 7.1.

Навчальні корпуси розташовані на території міста в житловій зоні. Господарська зона має асфальтоване покриття. Будівлі оснащені централізованим опаленням та водопостачанням, загальноміським каналізуванням.

Санітарно-технологічний стан будівель і споруд, умови їх експлуатації відповідають вимогам ДБНВ 2.2-3.97 «Будинки та споруди навчальних закладів» та ДБНВ 51-86 «Професійно-технічні, середні спеціальні та вищі учбові заклади». Поточний ремонт будівель проводиться за рахунок позабюджетних коштів.

Хмельницький національний університет має належну матеріально-технічну базу для організації навчального процесу.

Усі навчальні та адміністративні приміщення відповідають вимогам техніки безпеки та забезпечують умови життєдіяльності щодо освітлення, теплового та повітряного режиму, проведення технологічних процесів у спеціалізованих лабораторіях тощо. Режими роботи навчального устаткування та обладнання відповідають нормативним вимогам.

Таблиця 7.1 – Забезпечення приміщеннями навчального призначення та іншими приміщеннями

№	Найменування приміщення	Площа приміщень (кв. метрів)			
		усього	у тому числі		
			власних	орендованих	зданих в оренду
1	Навчальні приміщення, усього у тому числі:	24581,05	21072,7	3508,35	-
	- Приміщення для занять студентів, (лекційні, аудиторні приміщення, кабінети, лабораторії)	16418,7	14899,5	1519,2	-
	- Комп'ютерні лабораторії	3091,65	2398,5	693,15	-
	- Спортивні зали	4530,7	3774,7	756,0	-
	- Басейн	540,0	-	540,0	-

№	Найменування приміщення	Площа приміщень (кв. метрів)			
		усього	у тому числі		
			власних	орендованих	зданих в оренду
2	Приміщення для науково-педагогічних (педагогічних) працівників	4924,6	4768,6	156,0	-
3	Службові приміщення	3372,0	3198,0	174,0	-
4	Бібліотека	3856,0 (у т.ч.: 1245,8–читальні зали)	3856,0 (у т.ч.: 1245,8–читальні зали)	-	-
5	Гуртожитки (5)	28344,1	28344,1	-	-
6	Їдальні (5), буфети (9)	1673,6	1673,6	-	564,9
7	Профілакторії, бази відпочинку: - Оздоровчо-спортивна база (спортивно-оздоровчий табір)	1536,7	1536,7	-	-
8	Медичні пункти (2)	78,5	78,5	-	41,2
9	Інше: - Гараж, котельня, складське приміщення, допоміжна споруда. - Торгівля канцелярськими товарами, відділення банку, банкомати, надання побутових послуг	788,5 176,9	788,5 176,9	- -	- 176,9
10	Навчальний корпус № 5 (завершення будівництва)	9000,0	9000,0	-	-

У навчальному процесі активно використовується комп'ютерне обладнання. Лекційні аудиторії оснащені мультимедійним обладнанням, що дозволяє викладати матеріал на високому науково-методичному рівні. Загальна кількість робочих місць з персональними комп'ютерами в ХНУ – 1117.

Усі лабораторії університету в достатній мірі забезпечені обладнанням, приладами, інструментами та матеріалами відповідно до вимог робочих навчальних планів і програм навчальних дисциплін. Щорічне оновлення обладнання становить 5-10%.

Підготовку фахівців бакалаврів за напрямом підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» здійснює факультет міжнародних відносин. Для ефективної роботи кафедри безпосередньо виділені такі приміщення – кафедра – 3-312, секція міжнародного бізнесу – 3-314, кабінет зав. кафедрою – 3-314а, навчальна аудиторія кафедри міжнародних економічних відносин – 3-310, методично-навчальний кабінет для самостійної роботи студентів – 4-502,

комп'ютерні класи – НВК № 2-402, НВК № 2-403 та НВК № 2-404, лабораторія комп'ютерних застосувань в економіці – 3-408, міжінститутський центр – 4-501, та інші аудиторії університету, в яких проводяться лекційні та практичні заняття.

За кафедрою закріплені аудиторії загальною площею 680 кв. м., з яких: аудиторії – 380 кв.м., кабінет зав. кафедрою – 18 кв.м., викладацька – 54 кв.м, секція міжнародного бізнесу – 18 кв. м., спеціалізовані лабораторії – 18 кв.м. Вартість наукового обладнання закріпленого за кафедрою складає з розрахунку на одного студента денної форми навчання 2,6 тис. грн.

Таблиця 7.2 – Приміщення для занять студентів, закріплених за кафедрою Міжнародних економічних відносин

№ з/п	№ приміщення	Кількість місць	Площа м ²	Призначення
1	2	3	4	5
1	3-310	30	54	Лекційна / практичні заняття
2	3-308	30	54	Лекційна / практичні заняття
3	4-501	26	80	Практичні заняття / самостійна робота / читальний зал
4	4-502	13	38	Практичні заняття / самостійна робота / читальний зал
5	НВК № 2-402	13	90	Комп'ютерна лабораторія
6	НВК № 2-403	14	84	Комп'ютерна лабораторія
7	НВК № 2-404	14	84	Комп'ютерна лабораторія
8	3-408	90	78	Лекційна

Вищезазначені приміщення відповідають санітарним нормам і правилам, державним будівельним нормам України ДБН В2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів», затвердженим наказом Держкоммістобудування України від 27.06.1996 року №117

Для здійснення навчального процесу на кафедрі використовуються 6 комп'ютерних аудиторій та університетські навчальні аудиторії (лекційні та для проведення практичних занять). Навчальний процес на сьогодні забезпечений необхідною кількістю робочих місць.

На факультеті міжнародних відносин діє науково-навчально-методичний центр (ауд. 4-501, ауд. 4-502), оснащений науково-методичною літературою та комп'ютерною технікою. Для забезпечення викладання іноземних мов працює конференц-зал для синхронного перекладу.

Перелік спеціалізованих кабінетів, які будуть забезпечувати виконання навчального плану напряму підготовки наведений у табл. 7.3.

Таблиця 7.3 – Обладнання лабораторій та спеціалізованих кабінетів

№ з/п	Найменування лабораторій, спеціалізованих кабінетів, їх площа	Найменування навчальної дисциплін	Найменування обладнання, устаткування, їх кількість
1	2	3	4
1.	4-504 / 75	Методика викладання у вищій школі	Ноутбук – 1, медіапроектор – 1
2.	3-409 / 52	Теоретичний семінар: Актуальні проблеми країнознавчих досліджень	3 - Celeron 1.2, 2 – Pentium III / ОС – Windows XP – 5 шт. MSOffice 2007– 5 шт.
3.	4-501 / 120	Макроекономічна політика й моделювання	6-Celeron 400, 2-Celeron 600, 1-Celeron 800, 1-Celeron 1.0, 1-Duron 750 / ОС - Linux Suse 11 – 11 шт. OpenOffice – 11 шт.
4.	4-502 / 42	Глобальний маркетинг і управління цільовими ринками	4 – Celeron / ASP Linux – 4 шт. OpenOffice – 4 шт.
5.	Лабораторія інформаційних технологій, НВК № 2-402 / 90	Управління проектами	AMD Athlon (tm) II X2 250 processor 3.00 GHz – 15 од. / ОС – Windows 7 Starter –15 шт. MS Office 2010 – 15 шт.
6.	Лабораторія інформаційних технологій, НВК № 2-402 / 90	Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах	AMD Athlon (tm) II X2 250 processor 3.00 GHz – 15 од. / ОС – Windows 7 Starter –15 шт. MS Office 2010 – 15 шт.
7.	Клас синхронного перекладу НВК № 2-308 / 102	Практикум перекладу	17 – Intel Pentium Dual Core proc. E2180 2.0 GHz ОС - Windows Vista -17шт., Microsoft Office 2007 – 17 шт. 1- ПЗ для 17 ПК SENNHEISER SDS 3000 SYS 1- ПЗ Trident Software Pragma 5.x (укр., рос., english, german)
8.	Лекційна аудиторія 4-504 / 75	Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі	Ноутбук – 1, медіапроектор – 1
9.	Лабораторія інформаційних технологій, НВК № 2-402 / 90	Інформаційний менеджмент	AMD Athlon (tm) II X2 250 processor 3.00 GHz – 15 од. / ОС – Windows 7 Starter –15 шт. MS Office 2010 – 15 шт.
10.	Лабораторія інформаційних технологій, НВК № 2-402 / 90	Тестовий державний іспит з міжнародних відносин	AMD Athlon (tm) II X2 250 processor 3.00 GHz – 15 од. / ОС – Windows 7 Starter –15 шт. MS Office 2010 – 15 шт.
11.	Клас синхронного перекладу НВК № 2-308 / 102	Німецька мова*	17 – Intel Pentium Dual Core proc. E2180 2.0 GHz ОС - Windows Vista -17шт., Microsoft Office 2007 – 17 шт. 1- ПЗ для 17 ПК SENNHEISER SDS 3000 SYS 1- ПЗ Trident Software Pragma 5.x (укр., рос., english, german)
12.	Лабораторія інформаційних технологій,	Міжнародна інформація	5-Celeron 600, 12-Celeron 466 / ОС – MS Windows XP –17 шт. MS Office XP – 17 шт.

№ з/п	Найменування лабораторій, спеціалізованих кабінетів, їх площа	Найменування навчальної дисциплін	Найменування обладнання, устаткування, їх кількість
1	2	3	4
	НБК № 2-403 / 102		
13.	Лабораторія інформаційних технологій, НБК № 2-403 / 102	Аналіз господарської діяльності підприємства	5-Celeron 600, 12-Celeron 466 / ОС – MS Windows XP – 17 шт. MS Office XP – 17 шт.
14.	Лекційна аудиторія 4-504 / 75	Основи економічного прогнозування	Ноутбук – 1, медіапроектор – 1
15.	Лабораторія інформаційних технологій, НБК № 2-402 / 90	Прогнозування кон'юнктури зовнішньої торгівлі України	AMD Athlon (tm) II X2 250 processor 3.00 GHz – 15 од. / ОС – Windows 7 Starter – 15 шт. MS Office 2010 – 15 шт.

Іногородні студенти, які навчаються за напрямом підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» забезпечені місцями для проживання в гуртожитках. В цілому по університету 100 % студентів, які потребують житла, проживають у гуртожитках.

Оснащення лабораторій і баз кафедри та університету з підготовки фахівців даної спеціальності відповідає вимогам акредитації.

Університет має поліграфічне обладнання (ксерокс, резограф), що дає змогу забезпечити розмноження інформації, необхідної для проведення занять та самостійної роботи студентів. Усі студенти, що потребують гуртожиток, мають можливість проживати у ньому. Університет надає можливість ефективно організувати заняття самоосвітою, фізкультурою, спортом та здійснювати харчування студентів.

Висновок. *Експертна комісія зазначає, що матеріально-технічне та інформаційне забезпечення Хмельницького національного університету дозволяє повністю забезпечити навчальний процес підготовки фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини».*

8. Якість підготовки та використання випускників

Підготовка фахівців даного напряму підготовки на основі навчального плану передбачає здійснення регулярного контролю за якістю знань студентів.

Голова експертної комісії

Сіденко С.В.

Основні форми контролю – іспити та заліки за модульно-рейтинговою системою, комплексні (ККР), а також ректорські (РКР) контрольні роботи.

Рівень підготовки студентів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» оцінювався шляхом проведення комплексних контрольних робіт (ККР), розроблених кафедрами з врахуванням ОКХ фахівця та робочих програм навчальних дисциплін. Склад та зміст пакетів ККР відповідає вимогам, встановленим Державною акредитаційною комісією.

Експертна комісія в період роботи в університеті провела вибіркового контроль знань студентів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, дисципліни «Мікроекономіка» (група МЕВ-14-1); абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 57,1%, середній бал – 3,7. З циклу математичної та природничо-наукової підготовки проведено контроль знань з дисципліни «Міжнародні фінанси» (група МЕВ-13-1); абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 59,1%, середній бал – 3,8. Також, було проведено вибіркового контроль знань з циклу професійної та практичної підготовки, дисципліни «Міжнародні економічні відносини» (група МЕВ-13-1); абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 54,5%, середній бал – 3,8.

Аналіз результатів ККР в період проведення самоаналізу у бакалаврів засвідчив, що з дисципліни «Мікроекономіка» (група МЕВ-14-1) абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 61,9%, середній бал – 3,7; з дисципліни «Міжнародні фінанси» (група МЕВ-13-1) абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 63,6%, середній бал – 3,9; з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» (група МЕВ-13-1) абсолютна успішність склала 100%, якість навчання – 59,1%, середній бал – 3,9.

Результати порівняння самоаналізу та ККР при контрольних вимірюваннях наведені в таблиці 8.1.

Результати проведених ККР свідчать, що студенти продемонстрували на достатньому рівні знання, набуті під час вивчення навчальних дисциплін згідно навчального плану. На належному рівні сформовані уміння і навички застосовувати набуті знання до конкретних ситуацій чи задач.

Таблиця 8.1 – Порівняльні результати виконання ККР в період проведення самоаналізу та в період проведення акредитаційної експертизи фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

Дисципліни	Група	Кількість студентів, осіб	Результати виконання ККР в період проведення самоаналізу			Результати виконання ККР в період проведення акредитаційної експертизи			Відхилення результатів порівняно з самоаналізом, +/-		
			Абсолютна успішність, %	Якість, %	Середній бал	Абсолютна успішність, %	Якість, %	Середній бал	Абсолютна успішність, %	Якість, %	Середній бал
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки											
1. Мікроекономіка	МЕВ-14-1	21	100	61,9	3,7	100	57,1	3,7	-	-4,8	-
Цикл математичної та природничо-наукової підготовки											
2. Міжнародні фінанси	МЕВ-13-1	22	100	63,6	3,9	100	59,1	3,8	-	-4,5	-0,1
Цикл професійної та практичної підготовки											
3. Міжнародні економічні відносини	МЕВ-13-1	22	100	59,1	3,9	100	54,5	3,8	-	-4,6	-0,1
Всього по ОР «Бакалавр»			100	59,1	3,8	100	56,9	3,7	-	-2,2	-0,1

Голова експертної комісії

Сіденко С.В.

Результати оцінки знань при самоаналізі та проведених комісією ККР знаходяться у межах існуючих нормативів.

Згідно навчального плану підготовки фахівців напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» передбачено виконання курсових робіт з дисциплін «Світова економіка» та «Міжнародні економічні відносини».

На кафедрі є повне методичне забезпечення щодо виконання курсових робіт. Експертною комісією було перевірено курсові роботи з даних дисциплін, результати наведені в таблиці 8.2.

Таблиця 8.2 – Результати перевірки курсових робіт

Показники успішності	Оцінка викладача	Оцінка експерта	Розбіжність
«Світова економіка» (гр. МЕВ-12-1)			
Середній бал	3,7	3,6	- 0,1
«Міжнародні економічні відносини» (гр. МЕВ-13-1)			
Середній бал	3,8	3,7	- 0,1

Результати перевірки стану виконання курсових робіт свідчать про відповідність даного елемента підготовки фахівців вимогам акредитації.

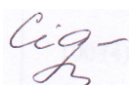
Висновок: *експертна комісія відзначає, що розбіжності між показниками успішності за результатами самоаналізу і результатами експертизи знаходяться в межах норми. Студенти мають достатній рівень знань, який відповідає ліцензійним вимогам і забезпечує якість підготовки фахівців.*

9. Перелік зауважень (приписів) контролюючих органів та заходи з їх усунення

Зауваження, приписи	Заходи з їх усунення
Експертна комісія з ліцензування	
<p>1. Враховуючи сучасні вимоги до технічних параметрів комп'ютерної техніки та інформаційного забезпечення оновити програмне забезпечення наявної комп'ютерної техніки за рахунок безкоштовних його варіантів та пільгових пакетів програм, призначених для застосування у вищих навчальних закладах.</p>	<p>Зазначаємо: що комп'ютерне забезпечення як навчального процесу, так і роботи викладачів випускаючої та забезпечуючих кафедр постійно оновлюється і повністю забезпечує потреби. Відповідно оновлюється й ліцензійне програмне забезпечення та активно використовуються продукти, які надаються на пільгових умовах для забезпечення навчального процесу. Розширюється програма співпраці, завдяки якій університет може використовувати в освітньому процесі найсучасніші продукти і технології компанії Microsoft при мінімальних фінансових витратах. Крім того постійно йде моніторинг та використання в навчальному процесі безкоштовних програмних продуктів.</p>
<p>2. З метою поглиблення практичних навичок створення інформаційного контенту, публікувати основні результати курсових проєктів, студентських наукових робіт, оглядів, рефератів на сайті кафедри з наданням можливості їх публічного обговорення.</p>	<p>Зазначаємо: що випускаюча кафедра міжнародних економічних відносин активно використовує можливості Internet для забезпечення навчального процесу та комунікаційної взаємодії зі студентами. Кафедра володіє сайтом як на хостингу університету khnu.km.ua, так і на додаткових ресурсах, створені сторінки у соціальних мережах Facebook, Google+, Twitter, Instagram. Студенти мають можливість викласти в мережу результати своїх наукових робіт у вигляді наукових статей, рефератів та доповідей для обговорення та консультування. Кафедрою МЕВ проводяться міжнародні студентські наукові-практичні конференції з трансляцією он-лайн та можливістю прийняти участь в обговоренні за допомогою відео-конференції та вебінару.</p>
Первинна експертиза МОН України (експерт О.В. Литвиненко)	
<p>1. Згідно ЄДЕБО, НПП Васильківський Д.М. працює на посаді професора кафедри, у поданих акредитаційних матеріалах зазначено що він працює на посаді в.о. завідувача кафедри Міжнародних економічних відносин. З'ясувати хто завідує випусковою кафедрою зі спеціальності що акредитується та надати копії відповідних наказів.</p>	<p>Зазначаємо: внесені зміни до ЄДЕБО, де вказано, що д.е.н., проф. Васильківський Д.М. є в.о. зав. кафедри міжнародних економічних відносин. Зроблені відповідні витяги: з Наказу №129996 від 06.04.2017р. «Про призначення штатного працівника виконуючим обов'язки за іншою посадою», Наказу №95-к від 03.10.2016р. щодо встановлення доплати за виконання обов'язків завідувача кафедри міжнародних економічних відносин та внесені зміни в офіційний сайт кафедри.</p>

Висновок: випускова кафедра міжнародних економічних відносин, Хмельницький національний університет, оперативно, і в повній мірі,

Голова експертної комісії

Сіденко С.В.

вживають заходів щодо усунення зауважень контролюючих органів і здійснюють освітню діяльність відповідно до державних стандартів напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини».

10. Загальні висновки та пропозиції

На підставі поданих на акредитацію матеріалів та перевірки результатів діяльності на місці, експертна комісія дійшла висновку, що освітня діяльність Хмельницького національного університету з підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини», з ліцензованим обсягом освітньої послуги 50 осіб денної та 60 осіб заочної форми навчання, відповідає вимогам і забезпечує державну гарантію якості вищої освіти.

Експертна комісія відзначає, що рівень організації та зміст навчально-виховного процесу, якість підготовки фахівців із міжнародних економічних відносин можна визнати достатніми. Викладачі провели в повному обсязі роботу з методичного забезпечення навчальних занять, національно-патріотичного виховання та формування світогляду студентів. Навчально-матеріальна база університету дозволяє формувати необхідні теоретичні знання та практичні навички і відповідає вимогам акредитації щодо підготовки бакалаврів.

Матеріали самоаналізу відповідають вимогам «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів».

Разом із тим, експертна комісія звертає увагу на наступні напрями удосконалення навчального процесу:

1. Провести аналіз робочих програм дисциплін навчального плану з огляду на відповідність змісту вимогам компетентнісного підходу до всіх компонентів навчального процесу. Внести необхідні зміни та доповнення.

2. Продовжити представлення результатів наукових досліджень у провідних закордонних спеціалізованих наукових виданнях, активізувати публікації викладачів у виданнях індексованих у Scopus, Web of Science, Thomson Reuters та інших науково-метричних баз даних.

3. Поглиблювати взаємозв'язки кафедри міжнародних економічних відносин із провідними зарубіжними установами і закладами, укладати договори

про співробітництво, здійснювати обмін досвідом з організації навчального процесу та методики викладання, обмін навчальними планами, навчально-методичною літературою, спільне видання наукових журналів.

Експертна комісія вважає, що за результатами освітньої діяльності Хмельницький національний університет відповідає критеріям і вимогам акредитації з підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини» (ліцензований обсяг освітніх послуг: 50 осіб денної та 60 осіб заочної форм навчання) і вважає за доцільне акредитувати заявлений освітній рівень.

Голова експертної комісії

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Національного авіаційного університету

С.В. Сіденко

Член експертної комісії

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

І.П. Отенко

«21» квітня 2017 року

З експертними висновками ознайомлений

В.о. ректора Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор

М.П. Войнаренко

Голова експертної комісії

Сіденко С.В.

Таблиця 11.1 – Порівняльна таблиця відповідності досягнутого рівня освітньої діяльності Хмельницького національного університету Державним вимогам до акредитації напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

№ з/п	Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за першим (бакалаврським рівнем)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4	5
КАДРОВІ ВИМОГИ щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти				
1.1.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	95,65	+20,65
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100	+50
1.2.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	94,18	+19,18
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100	+50
	з них: докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук або професорів дозволяється прирівнювати двох кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної науково-педагогічної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників, навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України або монографій, до одного доктора наук або професора)	10	11,30	+1,30
1.3.	Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану напряму підготовки (% від кількості годин)	75	95,32	+20,32

№ з/п	Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за першим (бакалаврським рівнем)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4	5
	у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100	+50
	з них: докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук або професорів дозволяється прирівнювати двох кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної науково-педагогічної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників, навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України або монографій, до одного доктора наук або професора)	10	21,98	+11,98
1.4.	Наявність кафедри зі спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної науково-педагогічної спеціальності:	+	+	-
	доктор наук або професор	+	+	-
ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИМОГИ <i>щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти</i>				
Започаткування провадження освітньої діяльності				
1.1.	Забезпеченість приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів (кв. метрів на одну особу для фактичного контингенту студентів та заявленого обсягу з урахуванням навчання за змінами)	2,4	4,1	+1,7
1.2.	Забезпеченість мультимедійним обладнанням для одночасного використання в навчальних аудиторіях (мінімальний відсоток кількості аудиторій)	30	30	-
1.3.	Наявність соціально-побутової інфраструктури:			-
	1) бібліотеки, у тому числі читального залу	+	+	-
	2) пунктів харчування	+	+	-
	3) актового чи концерт-ного залу	+	+	-
	4) спортивного залу	+	+	-
	5) стадіону та/або спортивних майданчиків	+	+	-
	6) медичного пункту	+	+	-
1.4.	Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком(мінімальний відсоток потреби)	70	100	+30

№ з/п	Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за першим (бакалаврським рівнем)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4	5
Проведення освітньої діяльності				
	Забезпеченість комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідними для виконання навчальних планів	+	+	-
Щодо навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти				
1.1.	Наявність опису освітньої програми	+	+	-
1.2.	Наявність навчального плану та пояснювальної записки до нього	+	+	-
1.3.	Наявність робочої програми з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
1.4.	Наявність комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
1.5.	Наявність програми практичної підготовки, робочих програм практик	+	+	-
1.6.	Забезпеченість студентів навчальними матеріалами з кожної навчальної дисципліни навчального плану	+	+	-
1.7.	Наявність методичних матеріалів для проведення атестації здобувачів	+	+	-
Щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти				
1.1.	Забезпеченість бібліотеки вітчизняними та закордонними фаховими періодичними виданнями відповідного або спорідненого профілю, в тому числі в електронному вигляді	не менш як п'ять найменувань	двадцять вісім найменувань	+23
1.2.	Наявність доступу до баз даних періодичних наукових видань англійською мовою відповідного або спорідненого профілю (допускається спільне користування базами кількома закладами освіти)	+	+	-
1.3.	Наявність офіційного веб-сайту закладу освіти, на якому розміщена основна інформація про його діяльність (структура, ліцензії та сертифікати про акредитацію, освітня /освітньо-наукова / видавнича / атестаційна (наукових кадрів) діяльність, навчальні та наукові структурні підрозділи та їх склад, перелік навчальних дисциплін, правила прийому, контактна інформація)	+	+	-

№ з/п	Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за першим (бакалаврським рівнем)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4	5
1.4.	Наявність електронного ресурсу закладу освіти, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану, в тому числі в системі дистанційного навчання (мінімальний відсоток навчальних дисциплін)	60	77	+17
Якісні характеристики підготовки фахівців				
1.	Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти			
1.1.	Виконання навчального плану за показниками: перелік навчальних дисциплін, години, форми контролю, %	100	100	–
1.2.	Підвищення кваліфікації викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	–
1.3.	Чисельність науково-педагогічних (педагогічних) працівників, що обслуговують спеціальність і працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи, які займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників, %	100	100	–
2.	Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше %			
2.1.	Рівень знань студентів з гуманітарної, математичної та соціально-економічної підготовки:			
	Успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
	Якісно виконані контрольні завдання (оцінки "5" і "4"), %	50	58,2	+8,2
2.2.	Рівень знань студентів з природничо-наукової (фундаментальної) підготовки:			
	Успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
	Якісно виконані контрольні завдання (оцінки «5» і «4»), %	50	66,2	+16,2
2.3.	Рівень знань студентів зі спеціальної (фахової) підготовки:			
	Успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
	Якісно виконані контрольні завдання (оцінки "5" і "4"), %	50	62,9	+12,9

№ з/п	Найменування показника (нормативу)	Значення показника (нормативу) за першим (бакалаврським рівнем)	Фактичне значення показника	Відхилення фактичного значення показника від нормативного
1	2	3	4	5
3.	Організація наукової роботи			
3.1.	Наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів	+	+	-
3.2.	Участь студентів у науковій роботі (наукова робота на кафедрах та в лабораторіях, участь в наукових конференціях, конкурсах, виставках, профільних олімпіадах тощо)	+	+	-

Голова експертної комісії

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Національного авіаційного університету

С.В. Сіденко

Член експертної комісії

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

І.П. Отенко

«21» квітня 2017 року

З експертними висновками ознайомлений

В.о. ректора Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор

М.П. Войнаренко

Голова експертної комісії

Сіденко С.В.